1.3. ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛІГРАФА В ПРОЦЕСІ МЕДІАЦІЇ (ПЕРЕМОВИН): ДИСКУСІЙНА ТОЧКА ЗОРУ[1]

Назаров О. А.

DOI: 10.53672/ej.1.2025.05[1] Check for updates

Анотація. Дискусійна стаття Назарова О. А. порушує питання, чи доречний поліграф у медіації та перемовинах, тобто в процедурах, що спираються на добровільність, співпрацю і довіру сторін. Автор виходить із того, що використання поліграфа в медіації породжує низку етичних проблем. Примусова перевірка може порушити права і свободи учасників, передусім право на приватність, а сама поява поліграфа здатна створити атмосферу недовіри й напруженості, що суперечить засадам медіації. Звідси перша вимога: якщо сторони все ж вирішать застосувати поліграф, участь у перевірці має бути винятково добровільною, а кожен учасник повинен мати змогу відмовитися від неї без негативних наслідків для себе. Нормативною основою міркувань слугують Конституція України та Закон України «Про медіацію». Етичні питання, технічні обмеження методу і його психологічний вплив на учасників, на думку автора, роблять поліграф менш привабливим для медіатора інструментом, ніж засоби психологічної взаємодії. Як альтернативу запропоновано психологічні методи, що допомагають оцінити достовірність повідомлюваної інформації та підвищити рівень довіри між сторонами: активне слухання, емпатію, відкриті запитання та рефлексію. Ці техніки створюють атмосферу співпраці, знижують напруженість і сприяють етичному врегулюванню конфлікту. Окремо автор наголошує на «екологічності» процесу, адже медіація є альтернативою суду, з яким пов'язано багато негативу. Тому медіатор має формувати довіру від самого початку процедури: встановлювати чіткі правила й принципи, забезпечувати відкриту комунікацію, підтримувати учасників. У висновках визнано, що поліграф може мати певні переваги, зокрема для підвищення довіри та виявлення неправди, однак його обмеження й можливі негативні наслідки ставлять під сумнів доцільність такого застосування, тож питання лишається складним і відкритим для фахової дискусії. Стаття адресована медіаторам, поліграфологам, юристам і психологам, які працюють у сфері альтернативного врегулювання спорів, і допомагає зважити аргументи «за» і «проти», перш ніж пропонувати сторонам перевірку на поліграфі.

Ключові слова: поліграф, медіація, перемовини, етика медіації, добровільність, право на приватність, довіра між сторонами, активне слухання, психологічні методи, альтернативне врегулювання спорів.

Problematic Aspects of Using the Polygraph in Mediation (Negotiations): A Discussion Point of View

Nazarov O. A.

Abstract. Mediation rests on voluntariness, cooperation and trust between the parties, which raises the question of whether polygraph testing has any place in it. In this discussion paper, Nazarov O. A. examines the ethical, technical and psychological problems of using the polygraph in mediation and negotiations, with reference to the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine on Mediation.

The author argues that compulsory polygraph testing may violate participants' rights and freedoms, in particular the right to privacy, and that the very presence of the device can create an atmosphere of distrust and tension that contradicts the principles of mediation. If the parties nevertheless decide to use the polygraph, participation must be strictly voluntary, and each participant must be able to refuse without adverse consequences. Ethical issues, technical limitations and the psychological impact on participants make the polygraph a less attractive tool for the mediator than psychological methods. As an alternative, the paper proposes techniques that help assess the reliability of information and build trust between the parties: active listening, empathy, open questions and reflection. These techniques foster cooperation, reduce tension and support an ethical resolution of the conflict. The author stresses that mediation should be conducted in an ecological manner, since it is an alternative to court proceedings, and that the mediator should build trust from the outset by setting clear rules and principles, maintaining open communication and supporting the participants. The paper concludes that, although the polygraph may offer certain advantages, such as increasing trust and detecting deception, its limitations and potential negative consequences cast doubt on its use in mediation, which remains a complex and debatable issue for mediators, polygraph examiners, lawyers and psychologists.

Keywords: polygraph, mediation, negotiations, mediation ethics, voluntariness, right to privacy, trust between parties, active listening, psychological techniques, alternative dispute resolution.

Вперше оприлюднено: *сайт журналу «Судово-психологічна експертиза», 11.06.2025; у номері — 30.06.2025; DOI:* ***10.53672/ej.1.2025.05***[1].

Повний текст

Текст статті.

Актуальність. Використання поліграфа у медіації піднімає багато етичних питань. Примусова перевірка на поліграфі може порушувати права і свободи учасників, зокрема їх право на приватність. Крім того, застосування поліграфа може створити атмосферу недовіри і напруженості, що суперечить принципам добровільності та співпраці, на яких базується медіація. Якщо поліграф все ж вирішено використовувати в медіації, важливо, щоб його застосування було добровільним. Учасники повинні мати право відмовитися від проходження поліграфа без негативних наслідків для них. Це допоможе зберегти принципи добровільності і співпраці в медіації.

Результати дослідження. Етичні питання, технічні обмеження і психологічний вплив на учасників роблять поліграф менш привабливим інструментом у медіації. Замість використання поліграфа, медіатор може застосовувати психологічні методи для виявлення достовірності інформації і підвищення рівня довіри між сторонами і етичного процесу вирішення конфліктів. Це можуть бути техніки активного слухання, емпатії, відкритих питань і рефлексії. Психологічні методи допомагають створити атмосферу довіри і співпраці, що сприяє успішному вирішенню конфлікту. Важливо, щоб процес медіації проходив екологічно. Це важливо, адже це альтернатива суду, де існує багато негативу. Медіатор повинен працювати над формуванням довіри між учасниками медіації з самого початку процесу. Це може включати встановлення чітких правил і принципів, відкриту комунікацію і підтримку учасників. Формування довіри допомагає зменшити напруженість і створює сприятливі умови для вирішення конфлікту.

Висновки. Застосування поліграфа в медіації є складним і дискусійним питанням. Хоча поліграф може мати певні переваги, такі як підвищення довіри і виявлення брехні, його обмеження і потенційні негативні наслідки ставлять під сумнів доцільність його використання.

Список використаних джерел:

1. Конституція України.

2. Закон України "Про медіацію"

Abstract. The study examines the relevance of using a polygraph in the mediation process. The emphasis is placed on the use of psychological methods to identify the reliability of information and increase the level of trust between the parties and the ethics of the conflict resolution process, namely: active listening, empathy, open questions and reflection techniques. The author concludes that the use of a polygraph in mediation is a complex and controversial issue.

Key words: polygraph, mediation, psychological methods of increasing trust, ethics, conflictology, parties to mediation.

References

1. Nazarov O. A. Problemni aspekty zastosuvannia polihrafa v protsesi mediatsii (peremovyn): dyskusiina tochka zoru [Problematic Aspects of Using the Polygraph in Mediation (Negotiations): A Discussion Point of View]. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2025. Vol. 10, No. 3 (57). DOI: https://doi.org/10.53672/ej.1.2025.05. URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/15586-nazarov-o-a-problemni-aspekti-zastosuvannya-poligrafa-v-protsesi-mediatsiji-peremovin-diskusijna-tochka-zoru (onovlena versiia vid 07.11.2026). [in Ukrainian].